

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

II. De eorum Varietate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

Præceptorias tamen & Commendas beneficia saltem Manualia esse, cum Rebuffo *q. cit. n. 16.* Corraio *de Benefic. p. 1. cap. 3. n. 2.* Flamin. *de Confident. q. 17. n. 2.* & Lotterio *Lib. 1. de Benef. q. 36. n. 3.* Iustinent *Garcias cit. p. 1. cap. 4. à n. 1.* & Sperell. *decis. 2. n. 37.* Ratio est; quia Præceptores & Commendatarii, licet ullo Ordine non initiati, Religiosi tamen, *e. Cùm & plantare 3. pr. ibi Fratres Templi & Hospitalis & alii Religiosi, de Privileg. & personæ Ecclesiasticæ sunt:* ipsisque Præceptoriarum & Commendarum ratione militiæ ex fine suo spiritualis ac caelestis, quam pro Fidei ac Religionis defensione adversus Christiani nominis hostes profitentur, in titulum perpetuum & ad vitam conceduntur: & licet ipsis queant auferri, id tamen non provenit ex natura Præceptoriarum & Commendarum, sed ex solenni voto Obedientiæ: & non impedit, quò minus beneficia saltem Manualia sint: cum Præceptorii & Commendatario uni, revocato, cedenti, vel decedenti, alii succedant; ac proinde illa perpetua sint saltem vi suæ institutionis.

ARTICULUS II.

De eorum Varietate.

SUMMARIUM.

19. Beneficium I. aliud Seculare est & aliud Regulare.
20. Regulare in Seculare.
21. Et hoc in Regulare transit præscriptione quadragenaria.
22. Titulo munita, si eâ derogetur Episcopali juri.
23. Deficientibus clericis Secularibus substituantur Regulares, & vicissim.

24. Religiosus eligi potest ad Ecclesiam Cathedrali.
25. Parochie seculares antiquò etiam Monachis.
26. Recentiori Jure solis Canonici Regularibus conferri possunt.
27. II. Aliud Simplex, & aliud Duplex.
28. Duplicia vel sunt Curata,
29. Vel Personatus, vel Officia aut Dignitates.
30. Et ha majores aut minores.
31. III. Aliud Titulare, aliud Manuale.
32. Manuale clerico sine omni causa illicitè.
33. Validd tamen aufertur.
34. IV. Aliud Collativum, aliud Electivum, aliud Patronatum.
35. V. Aliud Patrimoniale, & aliud non Patrimoniale.

Beneficiorum varietas magna, & 19. permulta sunt partitiones: ex quibus celebriores, & in praxi frequentius occurrentes referre juvabit.

Prima itaque ejus divisio est in Seculare & Regulare. Seculare est, quod clericis Secularibus, hoc est, nullam alicujus Religiosi Ordinis Regulam professis, conferri debet ac solet: cujusmodi beneficia non raro sunt, quorum collatio aut præsentatio ad Regulares spectat: imò etiam aliquando, quæ monasteriis per unionem sunt incorporata: modò conferri clericis secularibus, & per hos debeant administrari. Regulare verò, quod conferendum tantum est Religiosis & per hos administrandum, ut sunt Abbatia, Prioratus, Canonici Regularis & aliquando Parochiæ: de quibus, licet generali Regulâ traditi soleant, Secularia Secularibus & Regularia Regularibus.

Regularibus ordinariè conferenda, *c. Cum de beneficio §. 5. c. Cum singula 32. in 6.* in dubio tamen, beneficium ex prima institutione Seculare potius esse præsumitur, quam Regulare, Gonzalez ad Reg. 8. gloss. 7. n. 1. Garcias p. 1. de Benef. cap. 6. n. 12. & Barbosa de Offic. Episc. alleg. §. 7. n. 167. propter quam præsumptionem, beneficium aliquod Regulare esse, asserenti in dubio incumbit probatio, Mascard. de Probat. Conclus. 172. n. 1. quæ ferè vel ex prima institutione sive literis fundationis, vel ex privilegio, aut quadragenaria præscriptione est desumenda, *c. Cum de beneficio cit.* Ubi

20. Dubium & in praxi mota quæstio est, an ad præscriptionem hanc exigatur Titulus. Eum non exigi, ut beneficium viâ præscriptionis ex Regulari transeat in Seculare, convenit inter omnes. Imò non desunt qui cum Gomez de Expeditivis n. 106. decem annorum præscriptionem sufficere velint; quòd quælibet res ad primævum statum faciliùs revertatur, quam eum exuat: & quadragenariâ præscriptione ex Seculari transeat in Regulare, *c. Cum de beneficio cit.* ut ad e- jus ex isto transitum ad Secularem brevioris temporis præscriptionem sufficere sit necesse. At, licet quadragenariâ opus non sit, ut beneficium Seculare reputetur in dubio, an id per clerici Secularis vel Regularis obitum vacârît: & cum id Regulare aliquando fuisse, non constat; quòd hõc casu Seculare esse præsumatur: casu tamen, quò id ante Seculare fuisse exploratum est, quadragenariâ minori præscriptione Regulare non effici, clarè satis decisum est *c. cit.* quò beneficium Regulare effici asseritur juxta modum præscriptum, hoc est, si præscriptio legitimè completa sive quadragenaria fuerit, ut ibi notant Glossa *fin.* Francus n. 9. & Pirrhing ad hanc Rubric. n. 120. Ratio

est; quia quadraginta annis breviori tempore præscriptio adversus Sacra & Religiosa loca non completur *c. De quarta 4. c. Ad aures 6. de Præscript. §. Auth. Quæ actiones C. de SS. Eccles.*

Eòdem modò seu quadragenariâ 21. præscriptione, titulò non munità, beneficium ex Seculari statu ad Regularem transire *c. cit.* eandem præscriptionem hõc & priori casu admittente, decisum: contrà hõc casu, quadragenariam præscriptionem titulò suffultam esse oportere, desumi videtur *c. 1. de Præscript. in 6.* titulum exposcente, cum præscribenti resistit Jus commune. Utrique huic ejusdem Bonifacii VIII. Constitutioni aliquid tribuendum, & discrimen stauendum est inter præscriptionem status Regularis, currentem adversus Episcopum diocesis, in qua beneficium est situm: & adversus clericum privatum, vel etiam prælatum inferiorem; cum juxta *c. Cum de beneficio cit.* adversus istos quadraginta annorum præscriptio sola sufficiat: sine titulo autem non proficiat adversus Episcopum; ut Ecclesia vel beneficium evadat Regulare, & à Lege istius Jurisdictionali, vel Diocesana tantum eximatur: nisi sit tanti temporis, cujus initii memoria non existit, secundum *c. 1. cit.* ut Joan. Andr. in *c. De monachis 12. n. 11. §. in c. Cum de beneficio cit.* Dominic n. 10. Anchoranus n. 1. not. 4. Francus n. 9. Laiman n. 2. notant & tradunt Sanchez *cit. cap. 29. n. 19.* Vallens. *Lib. 1. de Benef. Tit. 2. n. 6. §. cit.* Pirrhing. n. 121. Ratio est; quia Jus commune, hõc casu resistens præscribenti, soli Episcopo, super utraque illa Lege intentionem in eo fundatam habenti, assistit: non etiam clerico aut etiam prælato inferiori, ferè sicut idem Jus, quoad decimarum intra parochiam alienam provenientium perceptionem præscribenti resistens, soli

Parocho, intra cujus Ecclesie fines ex proveniunt, non prelato vg. extraneo assistit. Unde, sicut ea duntaxat prescriptio decimarum, qua parocho, intra cujus fines ista proveniunt, sic etiam ea duntaxat prescriptio status beneficii Regularis, qua quoad Legum istarum alteram vel utramque Episcopo preiudicatur, quadragenariam titulo munitam, vel immemorialis temporis possessionem exposcet.

23. Dixi, beneficia Secularia clericis secularibus conferenda *Fere sive Ordinaria*; quia imprimis Ecclesia sive conventu Regulari ita deficiente, ut consideratis circumstantiis loci, temporis & personarum per Regulares reformari & regi non possit, Episcopus in eo instituire valet clericos Seculares, *c. Inter quatuor s. de Religios. domib.* Sicut contra Ecclesiam sive Collegium clericorum Secularium ad Regularem statum conformari ex rationabili causa ab Episcopo posse, ex *c. Ad audientiam 4. de Eccles. Edif.* constat, *Laiman Lib. 4. tract. 2. cap. 4. n. 1. & 3.* Dein; quia capella erecta in monasterio presumitur esse Regularis, *arg. c. fin. v. Precipimus, de Statu monach.* nisi solita sit regi per secularem, *Vallens. cit. Tir. 24. 2. n. 6.* Demum; quia Religiosus eligi jure permittitur in Episcopum Ecclesie Cathedralis, etiam Secularis, *can. Unico 18. q. 1. c. Nullus 28. §. fin. de Elect. in 6. & Clement. 1. eadem Rubr. ut dictum est Lib. 1. tit. 6. n. 247.*

25. Parochiis etiam Secularibus Religiosos, si necessitas aut utilitas postularet, prescribi olim potuisse, liquet ex *can. In parochia 31. & can. Cum pro utilitate 34. Ec. 16. q. 1.* Quod, licet postea ab Innocentio III. quoad monachos immutatum sit, *c. Quod Dei timorem s. de Statu Monach.* ut illis prescribi sine dispensatione non valeant: quoad canonicos tamen

Regulares correctum non est; ut obtentam superioris sui licentiam ad parochias promoveri possint. Novissime tamen etiam ipsi curati beneficii, monasterio suo non uniti, sine Apostolica dispensatione incapaces redditi sunt a Gregorio XIII. qui *Noluit licere Canonicis Regularibus Congregationis Lateranensis, etiam delicta sui Generalis, absque permisso summi Pontificis assumere curam animarum, etiam ad tempus, multoque minus beneficium curatum, tenor est declarationis S. Congreg. Cardd. quam referunt cit. Sanchez n. 71. Palao n. 10. & apud hos Gonzalez cit. gloss. 7. n. 53.*

Verum iste posterioris editionis n. 26. 55. re, ut ait, maturius considerata sustinet parochiis Secularibus canonicos illos prescribi hodieque posse, cum; quod *c. Quod Dei timorem cit.* dispositioni derogatum non sit a Tridentino: imo Concilium hoc, dum a talibus canonicis, de suo in alium Ordinem translatis, beneficia curata obtineri non posse decernit, ista obtinendi jus ad alium non translatis aperte firmet, *arg. l. Questum 12. §. 43. v. Denique ff. de Instru. & instr. leg. tum vero; quod canonicos illos parochiis Secularibus prescribi hodieque posse, a S. Congreg. declaratum sit, & a Rota decisum. Neque obstat contraria voluntas Gregorii XIII. quod super ea Lex vel Constitutio aliqua nunquam sit publicata: atque ideo ea ipsius morte expiravit, *arg. c. Si gratiosè s. de Rescript. in 6.**

Secunda, in Simplex & Duplex: 27. quorum illud ad solam assistentiam in choro & altaris servitium obligat sine animarum cura, jurisdictione, administratione aut preeminencia speciali: cujusmodi sunt canonicatus, tam Seculares quam Regulares, & beneficia eorum, qui in Ecclesiis Cathedralibus preter canonicos porciones integras vel dimidias ha-

Præ-

bent, Præsimonia, Capellanæ, quæ conferuntur in titulum perpetuum, & officium Divinum sine animarum cura annexum habent, & similia. Istud autem sive Duplex specialem aliquam qualitatem, scilicet præminentiam, administrationem, jurisdictionem vel animarum curam adjunctam habet, ut sunt Dignitates, Personatus, Officium, Parochia &c. In dubio beneficium non præsumitur esse Duplex, sed Simplex, & non curatum; quia qualitas præsertim multiplex, ut curatum exigit, regulariter non præsumitur: sed probanda est, *citt. Garcias p. 1. cap. 6. n. 8. Gonzalez gloss. 6. n. 91. & Palao p. 4. num. 7.*

28. Porro Duplicium beneficiorum quatuor genera sunt. Primum sunt Parochia, Plebanatus, Vicaria & Commendæ perpetuæ & curatæ: quas obtinentes præter obligationem ad Horas Canonicas & servitium altaris habent solam administrationem Sacramentorum & jurisdictionem in foro conscientia: interno, atque idcirco ea obtinentes magis propriè & communi usu fere soli & simpliciter curati vocari solent. Cujusmodi seu curatum ut beneficium sit, satis non est; quòd id obtinens regat populum, eique Sacramenta cæteraque Divina ministret: sed insuper necessarium est, ut ea administret nomine propriò & ex obligatione beneficii obtenti, *c. Extirpanda 30. §. Qui verò.* Unde curatus propriè non est clericus, cui Episcopus Sacramentorum administrationem alicujus Ecclesiæ committit, non in titulum, sed in commendam: neque etiam, qui obligationem vel potestatem non habet Sacramenta per se administrandi, sed solummodo nominandi vicarium perpetuum, cui Sacramenta administrandi potestas competit & obligatio imminet ex Vicaria in titulum perpetuum sibi collata, Gomez in *Reg. Can-*

cell. de Idiomatico q. 11. à n. 4. citt. Gonzalez gloss. 8. à n. 34. & Palao p. 4. n. 6. qua de re sermo redibit ad *Tit. 29. à n. 10.* Alterum sunt Officia, quæ obtinentes ad 29. administrationem rerum Ecclesiasticarum, sine eminentia tamen & jurisdictione, habent, ut sunt Primicerius, Sacrista sive Thesaurarius, Custos, Archipresbyter. Tertium sunt Personatus, quos obtinentibus honor in Ecclesia sive præminentia sedis in choro, præcedentia in processionibus, prioritas suffragii in Capitulo competit, sine jurisdictione & administratione. Quartum dignitates, habentes præminentiam fermè cum jurisdictione Fori externi conjunctam: quarum quædam sublimiores sunt, & Majores 30. vocantur, ut Episcopatus, Archi-Episcopatus, Primatia, Patriarchatus, Cardinalatus & omnium suprema sive Papatus: alia verò Minores, ut recentis sublimioribus proxima dignitates, v.g. Præposituræ saltem in Germania nostra & Decanatus Cathedralis, Archidiaconatus, cujus officium in multis Ecclesiis exercet Episcopi Vicarius generalis, Abbatia aliaque Prælaturæ, tam Regulares quàm Seculares, & Prioratus Conventuales: quos obtinentes toti congregationi Regularium præfunt cum jurisdictione, v.g. Priores Ordinis S. Dominici, Eremitarum S. Augustini, Servorum B.M. Virginis de monte Carmelo &c. Panormit. *in c. De multa 28. n. 21. citt. Palao p. 4. à n. 1. Valens. Tit. 2. n. 4. & Pirrhing à n. 9.*

Tertia in Manuale, quod confertur 31. revocabiliter; ut ad conferentis libitum auferri, vel à patrono revocari valeat: & non-Manuale seu Titulare, quod in titulum perpetuum confertur; ut semel legitime collatum beneficiato, nisi ex iusta Juræque expressa causa, nequeat auferri, *Glossa in Clement. Etsi principalis 2. V. Electione de Rescriptis, Azor p. 2. Instit. lib. 3.*

lib. 3. cap. 1. g. 5. Laiman Lib. 4. tract. 2. cap. 4. n. 5. & cit. Vallens. n. 9. In dubio beneficia Secularia Titularia: Regularia verò Manualia esse præsumuntur, ut Prioratus claustralis, quem obtinentes sub Obedientia Prælati v.g. Abbatis Religiosæ disciplinæ curâ in clauistro gerunt: officia Custodis, Sacristæ, Procuratoris & alia saltem, quæ nec curata nec electiva sunt; quia perpetuitas est qualitas ferè propria beneficii Secularis, Garcias p. 1. cap. 4. n. 6. Ubi

32. Dubium est, an Manualis revocatio ita libera sit, ut neque Jure expressam, neque aliam rationabilem causam exposcat. Illicitam hujusmodi beneficii, saltem animarum curam annexam habentis, revocationem, cum Innocentio in c. fin. Qui Clerici & vocent. & aliis tradunt Suarez Tom. 4. de Relig. lib. 3. cap. 19. n. 2. & Palao disp. 1. cit. p. 5. n. 5. quod cum variatio Rectorum Ecclesiæ fere damnosa: & actio sine rationabili causa facta imprudens sit, revocatio beneficii etiam Manualis, ut honesta sit, rationabilem causam, v.g. utilitatis Ecclesiæ, monasterii, animarum, vel ipsius clerici exposcat.

Non desunt, qui omni hujusmodi causâ destitutam Manualis revocationem valore destitui asserant, ducti c. Cum ad monasterium 6. V. Tales, de Statu monach. & Clement. unic. V. Premissa, de Suppl. neglig. quibus locis Religiosum à beneficio removendi & ad claustrum revocandi facultas Abbati adfruitur verbis, Licet Priores seu administratores hujusmodi liberè possint ad claustrum (cum oportuerit) revocari. Verùm, quia verbò Oportet ad actionis decentiam duntaxat & honestatem rationabilis causæ necessitas denotatur, ut in can. Consideramus 5. q. 1. Glossa V. Oportet, Turrecremata n. 2. & alii ob-

33. servant apud Barbosam usufreq. dist. 242. n. 2. & 3. exc. & Clem. citr. ex eo, ratio-

nabilem causam ad revocationis honestatem quidem; non etiam ad valorem exigi, ritè inferitur. Unde Manualis revocationem etiam sine causa factam Jure subsistere, & spoliis vel alteri actioni non esse obnoxiam, meritò defendunt citr. Gonzalez gloss. 5. §. 6. n. 46. Garcias cap. 2. à n. 87. Sanchez cap. 29. n. 111. & Suarez n. 21. Ratio perspicua est; quia beneficium Manuale ex sua natura obtineri & possideri nequit, nisi pro tempore, quò id non fuerit revocatum; ut proinde ipsa revocatione id retinendi & possidendi jus amittatur; quia possessio data pro tempore limitato, istò transactò, cessat, l. Statu 11. V. Strichum ff. de Legat. 2.

Quarta in Collativum, Electivum & Patronatum. Collativum dicitur, quod à Prælato Ecclesiastico vel alio collatore liberè, hoc est, ullâ electione, nominatione, præsentatione non præcedente, & cui libuerit, conceditur. Electivum, quod per suffragia capitularium, accedente postea Prælati seu superioris Ecclesiastici confirmatione vel admissione, obtinetur: cujusmodi, etsi alicubi Decanatus & alia quædam beneficia reputentur, propriè tamen Electivorum nomine veniunt solæ Prælaturæ sive dignitates Pastorales, quas obtinentes censentur Ecclesiarum suarum quasi sponsi & capita Collegiorum, quibus præfunt, ut Archi- & Episcopi, Abbates, Præpositi & Priores Conventuales, Tholosanus de Elect. cap. 4. n. 2. Dixi Accedente confirmatione; quia beneficia, quæ per electionem superioris confirmatione non indigentem obtinentur, potiùs Collativa sunt, quàm Electiva: cum ad ea facta electio vim habeat liberæ collationis, Vallens. de Benefic. tit. 2. n. 8. Patronata demum sive Mixta beneficia vocantur, quæ per præviam patronorum præsentationem & subsequenter Episcopi vel alterius Prælati Ecclesiastici institutionem

entionem obtinentur: quò modò Parochi, Vicarii perpetui & multi Beneficiati simplices constituntur, *Garcias cap. 6. n. 14. & Azor q. 4. cit.* In dubio beneficium potius Collativum seu liberum esse præsumitur quàm Electivum aut Patronatum; quia Electio & præsentatio non sunt propriæ, sed tantùm accidentariæ qualitates beneficiorum; per easque præjudicatur liberæ provisioni Ordinariorum, ad quos collatio primævo Jure spectabat, *citr. Azor cap. 1. q. 6. Laiman. cap. 10. n. 1. Palao p. 2. n. 5. & Pirrhing n. 16.*

35. Quinta in Patrimoniale & non-Patrimoniale: quorum illud hic nominatur vel à patrimonio, idest, paterna hereditate, quòd à patribus sive avis & majoribus de suo patrimonio id fundantibus apposita sit conditio; ut filiis & aliis descendentibus suis in infinitum conferatur: vel à patria; quòd clerico ex certa civitate, oppido, castro, parochia oriundo, *Si quis idoneus adsit*, debeat conferri: secus non-Patrimoniale præsumitur esse, *citr. Gonzalez gloss. q. 1. n. 3. & 10. Vallens. n. 10. & Pirrhing n. 16. in fine.*

ARTICULUS III.

De Beneficiorum libera Collatione.

SUMMARIUM.

36. Collatio est libera concessio beneficii;
 37. Jus in re tribuens clerico acceptanti;
 38. Absenti saltem jus ad rem;
 39. Ut intra terminum acceptationi præfixum alteri nequeat conferri.

40. Beneficii collatio laici non competit;
 41. Nisi vi privilegii Apostolici.
 42. Papa generalis Collator est omnium beneficiorum;
 43. Quæ nondum vacantia Præventionis;
 44. Vacantia Concursum;
 45. Aut Devolutionis jure conferre potest.
 46. Episcopo Jure competit collatio omnium beneficiorum diocesano-rum;
 47. Licet necdum sit consecratus.
 48. Cathedralia aliquando ipse, aliquando Capitulum confert;
 49. Etiam si ille extra diocesim sit absens.
 50. De collatione Legati à latere, Capituli sede vacante, Vicarii generalis,
 51. Cardinalium & Prælatorum, Episcopis inferiorum.
 52. Beneficia conferre potest sequester,
 53. Et bona fidei possessor;
 54. Cujus collatio non revocatur, cum verus collator declaratur.

36. Collationis nomen hòc locò non sumitur latè & generaliter pro quocunq; modo, quò beneficium Ecclesiasticum, etiam necessariò, ab habente potestatem conceditur: sed strictè ac propriè pro gratuita & omnino libera concessione ejusdem vacantis. Liberè autem concedi intelligitur beneficium, quòd clerico idoneo, cui libuerit, tribuitur ad arbitrium solius concedentis, nullà electione, postulatione, patroni præsentatione, aut Principis vel alicujus Universitatis nominatione, aut provisione mandatòve Apostolico præcedente: propter quam, cui libuerit, beneficium tribuendi libertatem collatio propriè & specificè accepta aliquando

I Donatio